

Náměstek hejtmána LK Radek Cíkl zahájí v KVK v Liberci výstavu 150 let Sokola v Župě ještědské

25. 04. 2012 15:12

Náměstek hejtmána LK Radek Cíkl (ČSSD) zahájí 3. května v 17 hodin v Krajské vědecké knihovně v Liberci výstavu 150 let Sokola v Župě ještědské.

Výstava bude podle organizátorů mapovat dějiny Sokola v České republice a zejména v Liberci. Umístěna bude na 2. patře u velkého sálu a potrvá do 31. května.

Sokolská historie v kostce

1) Sokol vznikl r. 1862 jako jeden z významných spolků obrozujících se společnosti v Rakousko – Uherské monarchii. Původně se jmenovat Tělocvičná jednota Pražská, název Sokol se objevuje

až (již) za tři měsíce poté.

2) Sokol je tělocvičné a společenské uskupení (dnes občanské sdružení), založené na principech antické kalokagathie = harmonie v rozvoji těla, mysli i ducha.

3) Zakladatelé: *Dr. Miroslav Tyrš* (doktorát z estetiky a dějin umění, později dosáhl docentury a profesury na pražské univerzitě; poslanec Českého sněmu ve Vídni, později poslanec Zemského a Říšského sněmu). *Jindřich Fügner*: z bohaté obchodnické rodiny, později pracoval v pojišťovnictví. Nezištně financoval Sokol.

4) Starostou byl zvolen Jindřich Fügner, místostarostou Miroslav Tyrš, ale za několik měsíců se stal náčelníkem, kterým byl 22 let.

5) Další osobnosti - zakladatelé: novinář Josef Barák; bratři E. a J. Grégrové; E. Tonner; kníže Turn-Taxis; Jan Evangelista Purkyně, K.J. Erben a další.

6) Příznivci a podporovatelé z řad umělců - malířů, sochařů, architektů, skladatelů: J. Mánes, F. Ženíšek, M. Aleš, později A. Mucha, K. Svoboda, K. Svoboda, K. Svoboda, K. Svoboda, K. Svoboda; Sochaři Sucharda, Myslbek, Štursa; Spisovatelé J.V. Sládek, Neruda, Krásnohorská, Vrchlický, Čech, později F. Kožík, J. Seifert. Skladatelé Kmocho, J. Suk, Martinů a další.

7) Pozdrav „NAZDAR“ vznikl na podnět Josefa Baráka, jako odezva na sbírku pro vyhořelé Národní divadlo (Na zdar divadla...).

8) První prapor namaloval Josef Mánes. Na bílé straně je namalován – později ručně vyšit - nápis SOKOL, na červené straně je bílý sokol v letu a nad ním heslo „TUŽME SE“.

9) Oslovení: „bratře“ („sestro“ později až se vznikem ženských složek) a TYKÁNÍ. Toto navrhl J. Fügner proto, aby byla společenská ROVNOST mezi členy. Od té doby si ženy vzájemně tykají, muži rovněž. Ženy a muži si tykají jen po dohodě.

10) První sokolovna postavena díky financování J. Fügnera na pozemku v Žitné ulici v Praze, postavena za půl roku, tehdy nejmodernější v Evropě. Slouží Sokolu Pražskému dodnes.

11) M. Tyrš zemřel tragicky v Rakousku, v Tyrolských Alpách, v městečku Oetz, kde byl na ozdravném pobytu. Jeho tělo bylo nalezeno u říčky Asche; snad v nepozornosti uklouzl a zřítíl se na balvany. Bylo mu 52 let.

12) Jindřich Fügner zemřel tři roky po založení Sokola ve věku 43 let. Údajně na komplikace po menším zranění – vřed na zádech, otrava krve.. Pohřeb s poctami za účasti tisíců sokolů v průvodu Prahou.

13) Dceru J. Fügnera, Renátu, si vzal za manželku M. Tyrš. Byla o 20 let mladší, pro Sokol mnohé vykonala (spolupracovnice svého muže, spoluzakladatelka Sokolského muzea. Organizovala sbírky pro sokolské rodiny ve válce...). Přítelkyně Alice Masarykové.

14) Sokolský kroj navrhl opět malíř Josef Mánes. Dnes nazývaný historický – používá se při

slavnostech a jiných význačných událostech. Současný kroj je již v moderním pojetí. Červená košile podle vzoru italského revolucionáře Garibaldiho.

15) Šibřinky – sokolská taneční zábava. Název vymyslel J. Fugner. (šibřiti = cvrlikati, povídati si, bavit se).

16) Matkou praporu byla ustanovena spisovatelka Karolina Světlá. „Svěcení“ praporu – tehdy veliká slavnost. Pořizuje-li si dnes jednota historický prapor, mělo by se přijetí provést také slavnostně.

17) První, stěžejní dílo M. Tyrše je „Náš úkol, směr a cíl“ – je nadčasové. Později napsal „Základové tělocviku“ a řadu dalších prací nejen se sokolskou tematikou.

18) Za sedm let po vzniku Tělocvičné jednoty Pražské, kde cvičili jen muži, byl založen „Tělocvičný spolek paní a dívek pražských“, později „dámský“ odbor Sokola. Vedoucí cvičitelkou byla Tyršova spolupracovnice a rodinná známá Klemeňa Hanušová. Starostkou se stala spisovatelka Sofie Podlipská.

19) První náčelnicí v Sokole byla zvolena až v r. 1919 Milada Malá.

20) Česká obec sokolská byla úřady povolena až v r. 1889 (schváleny Stanovy). Do té doby fungovaly župy a jednoty. V roce 1892 povolena i Moravskoslezská obec sokolská a obě obce se sdružily v roce 1896 do Svazu československého sokolstva. V roce 1904 splynuly do jediné a společné České obce sokolské. Po vzniku Československa v r. 1918 se název změnil na Československá obec sokolská. Po rozdělení republiky v roce 1993 je opět název Česká obec sokolská, zkráceně ČOS. Sokolskou „hymnou“ jsou úvodní fanfáry pochodu J. Suka „V nový život“.

21) Časopis SOKOL vznikl v roce 1871 díky M. Tyršovi, který jej sám vytvářel. Od r. 1990 je opět vydáván, v současnosti je dočasně pozastaven..

22) První slet byl v Praze na Střeleckém ostrově v r. 1882; II. slet v r. 1891 v Královské oboře; III. v r. 1895 na Letenské pláni, právě jako IV. v r. 1901, V. v r. 1907, VI. v r. 1912 a VII. v r. 1920. Osmý v roce 1926 byl již na Strahově, IX. v r. 1932, X. v r. 1938 a poslední XI. v r. 1948 rovněž na Strahově. PO roce 1989 byl XII. slet v roce 1994 na Strahově, ale na menší části stadionu. V roce 2000 byl slet XIII. a v roce 2006 slet XIV. Nejvíce cvičenců bylo v r. 1938 na X. sletu.

23) Stánkem všech sokolů, kde sídlí ústředí, je Tyršův dům na Újezdě na Malé Straně v Praze. Pozemek koupili sokolové od města Prahy a v r. 1925 zde stojící zchátralý Michnův palác dali přestavět, přistavili i nádhernou tělocvičnu (architekt Krásný) a téhož roku byl za přítomnosti T.G.M. slavnostně otevřen.

24) Sokol v zahraničí: v Evropě i na americkém a australském kontinentě. Země: Argentina, Austrálie, Belgie, Brazílie, Bulharsko, Dánsko, Francie, Holandsko, Indie, Itálie, Jižní Amerika, Kanada, Maďarsko, Malajsie, Maroko, Německo, Polsko, Rakousko, Rhodesie, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Ukrajina, USA, Velká Británie (v některých z těchto zemí je to však záležitost několika málo lidí, většinou emigrantů. Země s výraznými organizacemi kurzivou!!)

25) Sokol v dějinách národa hrál významnou roli: sokolové tvořili základ legií v 1. světové válce,

pomáhali udržovat pořádek při vzniku republiky v r.1918, sokolstvo v čele se starostou JUDr. Scheinerem financovalo v zahraničí snahy T.G.M. o republiku .

Tisíce sokolů pracovalo v odboji za nacistické okupace v letech 1939 – 1941 a během dalších let bylo umučeno nebo popraveno 3,5 tisíce sokolů; přes 8 tisíc jich bylo v koncentračních táborech.

26) Sokol byl poprvé zakázán c.k. mocnářstvím v r.1915. Podruhé nacisty v r.1941. Potřetí po II.světové válce, kdy v roce 1948 byly stovky členů vyškrtuty díky tzv. komunistickým akčním výborům – a tím začal zánik Sokola. Sokol definitivně končí v r.1953, kdy „přešel“ díky komunistickému režimu do Základní a rekreační tělesné výchovy (ZRTV) jako jeden z článků sjednocené tělovýchovy. Od roku 1956 veškerou tělovýchovu a sport řídil Čs. svaz tělesné výchovy (ČSTV). Jen na venkově a v malých městech se smělo užívat názvu SOKOL v Dobrovolné sokolské organizaci (DSO).

27) V letech 1968–1969 byly snahy o obnovení samostatné ČOS s právní subjektivitou, ale v rámci ČSTV. Zůstalo u snah... Musel přijít až rok 1989 a s ním obroda v roce 1990.

28) Hrob – památník M.Tyrše a J.Fúgnera – je na Olšanských hřbitovech v Praze. Zde rovněž uložena Renáta Tyršová.

29) Společný hrob (symbolický i faktický) mnoha významných sokolů je vpravo za vchodem do areálu KREMATORIA Praha – Strašnice.

30) Prezidenti T.G.Masaryk i Edvard Beneš byli členy Sokola, a sokolstva si oba velmi cenili. Ocenění vyslovil i Václav Havel, rovněž Václav Klaus.

31) Sokolské zásady: statečnost, bratrství, činnost, vytrvalost, střídmost, mravnost, kázeň a láska k vlasti a k volnosti byly pěstovány a uplatňovány právě v legiích a v zahraničním odboji.

32) Osobnosti Sokola: starostové JUDr. Černý, JUDr. Podlipný, JUDr. Scheiner, PhDr. Zenkl, Hřebík. Náčelník J. Vaníček, náčelnice M.Provazníková, vzdělavatelé Hiller a Krejčí.

33) Symboly ČOS jsou: ZNAK – logo (stylizované slovo SOKOL bílé barvy v červeném kruhu); odznak „Na stráž“; prapor ČOS (i prapory historické); pták sokol; současný i historický sokolský kroj.

34) V ČOS jsou desítky divadelních, pěveckých, tanečních a folklorních souborů a loutkových divadel.

35) Česká obec sokolská měla v minulosti a má i dnes řadu mistrů Evropy i světa a olympijských vítězů (Šupčík, Gajdoš, Vácha, Hudec, Děkanová, gymnastky v r.1948. Dnes jako jedni z mnoha Štefan Zvada ze Sokola na Mělníce, akrobatický rokenrol Sokola Kampa, vzpírání, zápas, cyklistika, veslování...).

36) Česká obec sokolská dnes, a její struktura: odbor všestrannosti (náčelnictvo žen, náčelnictvo mužů), odbor sportu (více než 80 sportovních odvětví) a vzdělavatelský

odbor. Obdoba je na župách a v jednotách.

37) Třístupňová organizace v ČOS: tělocvičné jednoty Sokol – sokolské župy – ústředí ČOS. Sjezd je nejvyšším orgánem ČOS. Na župě a v jednotách – valná hromada. Dále: výbor ČOS (výbor i na župách a T.J.); předsednictvo výboru ČOS (i na župách); kontrolní komise a smírčí komise (v ČOS i na župách a T.J.). *Základním dokumentem jsou STANOVY ČOS.*

.....

ČOS obdržela v roce 2004 od Mezinárodního výboru pro fair play při UNESCO Mezinárodní cenu Pierra de Coubertina za dlouholetou činnost v oblasti rozvoje a zpřístupňování sportu aktivní veřejnosti.

ČOS má svou *Ústřední školu* v areálu Tyršova domu v Praze. Je zde i Sokolská prodejna.

Hlavní myšlenkou činnosti Sokola bylo a je pěstování tělesných cvičení a sportu a výchova

k národnímu uvědomění. Nedílnou složku tvoří činnost kulturní a společenská. To vše pro všechny věkové skupiny svých členů. Tím se TRVALE odlišuje od ostatních tělovýchovných spolků a sportovních uskupení.

Sokol v číslech: počet jednot cca 1140; počet žup: 45; počet členů: téměř 190 000, počet druhů sportu: 80

Adresa: Česká obec sokolská, Tyršův dům, Újezd 450/40, 118 01 Praha 1 – Malá Strana. Telefon: 257 007 111. E-mail: info@sokol.eu; www.sokol.eu; www.junior.sokol.eu.

.....

Zpracovala Jaroslava Tůmová,

vzdělavatelka T.J. Sokol Říčany a Radošovice v roce 2008